

KULTURA

Nagrada grada
Firenze Ljerki
Car-Matutinović

nagrade

skupovi

Prvi dani
Julija
Benešića

izložbe

Suptilan pristup
muzejskom
predmetu

ZAGREB, 23. studenoga – Hrvatska književnica Ljerka Car Matutinović (1931.) dobitnica je Nagrade Firenze (Premio Firenze) za poeziju, koja će joj biti uručena 24. studenoga u firentinskoj Palazzo Vecchio, izvjestilo je Društvo hrvatskih književnika. Ljerka Car Matutinović, koja je svojedobno radila kao lektor na

firentinskom sveučilištu, Nagradu Firenze dobila je za pjesmu »Stihovi izbezumljeni ludilom svijeta«. Nagradena pjesma, na talijanski prevedena »Versi impazziti per la follia del mondo«, bila je objavljena u njezinoj zbirci poezije »Pisanje« 1997. »Premio Firenze« dodjeljuje se za književnost (objavljene romane, pjesme, novele) i za slikarstvo, pod pokroviteljstvom firentinskoga gradonačelnika i talijanskoga kulturnog društva »Conti«. Ljerka Car Matutinović nagradu, koja se ove godine dodjeljuje 19. put, dobila je u jakoj međunarodnoj konkurenciji. (Hina)

ILOK, 23. studenoga – U spomen na književnika, filologa, leksikografa, prevoditelja i kazališnog redatelja Julija Benešića (Ilok 1883. - Zagreb 1957.) u Iloku je u petak počeo znanstveni skup »Prvi dani Julija Benešića«. Benešić je sastavio Antologiju poljske lirike i Hrvatsko-poljski rječnik te napisao Gramatiku hrvatskog jezika na poljskom. Poljski veleposlanik u Hrvatskoj Jerzy Chmielewski ustvrdio je na skupu kako je Benešić toliko učinio za Poljsku kao da mu je domovina. Skup su pozdravili i pomoćnica ministra kulture Branka Šulc, Marko Samardžija, Ivo Pranjković, Mato Stojanović, Zvonimir Dragun i Mato Batorović. »Prve dane Julija Benešića« priredili su Iločki muzej, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Katetra za hrvatski standardni jezik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Pedagoški fakultet Sveučilišta »Josipa Jurja Strossmayera« u Osijeku. Prvi dan znanstvenog skupa bit će podastro 13 referata o Juliju Benešiću i povijesti grada Iloka. Skup završava u subotu. (Hina)

ZAGREB, 23. studenoga – Izložba arhitekta i dizajnera Željka Kovačića pod nazivom »Radovi iz prošlog stoljeća« bit će otvorena u ponedjeljak na večer u Muzeju grada Zagreba. Postav će obuhvatiti autorove radove koji su nastali tijekom posljednjeg desetljeća, dok će u bogato opremljenom katalogu biti obradeni svi Kovačićevi radovi. Na izložbi će biti predstavljeni radovi s područja arhitekture, uređenja unutrašnjih prostora, koncepta stalnih i povremenih postava muzeja i izložaba, te dizajn uporabnih predmeta. U posljednjem desetljeću Kovačić se ponajviše bavio oblikovanjem muzejskih postava, a svojim maštovitim i duhovitim porukama je uveo novi prepoznatljiv kod u muzejsku praksu. Njegov kreativan i suptilan odnos prema muzejskom predmetu, te razumljiva komunikacija s posjetiteljima kulminira u postavu Muzeja grada Zagreba, jednim od njegovih najkompleksnijih projekata. G. J.

FENOMENI – Buka na koncertima zbog obveznih posjeta srednjoškolaca

ĐACI PRISILNO U KRLETKI PUNOJ NELAGODE

Zagrebačke koncerte prati žamor i smijeh srednjoškolaca koji moraju »odsjediti« neki koncert kao školsku obvezu / Ometanje smeta i izvođačima i publici / Ne bi se smjelo uvjetovati školske ocjene posjetom koncertu / Zašto ne uvođenje u svijet glazbe prema primjeru Leonarda Bernsteina?

Dodir Komanov

Izvođači i publika zagrebačkih koncertnih prostora u nekoliko su se posljednjih godina već pomalo naviknuli na praćenje koncerta uz dodatak – žamor i smijeh srednjoškolaca koji u manjim ili većim skupinama »odsjede« neki koncert kao školsku obvezu bez koje, kažu, ne mogu dobiti ocjenu iz glazbene umjetnosti. Među njima ima i onih koji unaprijed odustaju, pa nakon koncerta od publike traže karte koje će u školi pokazati kao dokaz da su bili na koncertu.

Tvrde i da ih za obvezatne posjete koncertima nitko ne priprema, a sudeći po tome da ih se može vidjeti na bilo kojem koncertu, očito im se i ne sugerira određeni program. To samo povećava muku sviju, jer, mladim ljudima koji tek upoznavaju glazbu i, nadajmo se,

stvaraju navike posjećivanja koncerata, sasvim je sigurno teško odslušati, primjerice, večer glasovirskih sonata Johanna Brahmsa.

Rijetko će neki od gimnazijalaca skupiti hrabrosti i upotrijebiti svoju pamet da bi se suprotstavio takvom nedefiniranom, kaotičnom i, zapravo, nekulturnom načinu (kao što je npr. u posljednjem broju Vijenca Goran Tribuson, govoreći o svojim glazbenim srednjoškolskim doživljajima, napisao da je svojedobno bio oslobođen slične obveze nakon što je rekao da ne može pisati o Beethovenovoj Petoj simfoniji budući da ne zna što se zbivalo u prve četiri).

Problem obveznih posjeta i potom pisanja o koncertima/glazbi samo djelomice obuhvaća tu nepriliku nepoznavanja i, slijedom toga, nesnalaženja u stvaranju ili

izražavanju stava/suda o nekom djelu, izvedbi ili koncertu. Riječ je o tome da posjeti koncertima nisu propisani kao obvezni dio nastavnih planova, nego postoje kao sugestija...

Djeca se brane od prisile

Valja im (učenicima) omogućiti odlazak na koncerte i kazališne predstave da bi se potom razgovaralo o njihovim doživljajima i da bi se razvila njihova kritička i kulturološka svijest... Naglašava se, opravdano, i posebnost »živoga« doživljaja i iskustva u odnosu na video/audio snimku.

No, posljedica praktične provedbe te sugestije, s čime se suočavamo na koncertima, jest da djeca oblikuju i kritičku i kulturološku svijest, ali kao obranu od prisile kojoj ne znaju ni uzrok ni razlog ili svrhu. A ponajmanje naslućuju otpor sredine u kojoj su se,

htjeli ne htjeli, našli: u prvome redu izvođača (koji u tom trenutku ne mogu ništa osim spašavati vlastiti posao i uspostaviti kakvu-takvu potrebnu koncentraciju), a potom i manje ili više bijesno-uvrijeđene publike. Što je taj otpor veći, to su mladi posjetitelji nemirniji, glasniji i sve jačeg napadačkog impulsa. I koncert tako postaje krletkom punom nelagode iz koje bi svi najradije pobjegli.

U cijeloj ovoj priči, čiji se kraj ne čini izvjesnim, najmanje neočekivano ponašanje je ono učenika. Začudnje ustrajnost nastavnika (mnogi su od njih svjesni problema), no, osobnu odgovornost da nekome tko se školuje u Zagrebu, dakle, velikom gradu, moraju omogućiti da upozna dio urbanog života – koji se sastoji od koncerata, kazališnih predstava i izložbi, a ne samo od popularne, često

nazovikulture koja je prisutna na svakom koraku – smatraju važnijom od neugodnih popratnih pojava.

Jer, zna se da su i kada je svojedobno Hrvatska glazbena mladež po školama organizirala koncerte-predavanja za ciljanu dob djece s tome sukladnim programima i izvođačima, pozornost, želja i strpljenje djece rijetko bili na razini stvarnog slušanja glazbe, budući da recepcija glazbe u potpunosti ovisi o individualnom kapacitetu i angažmanu pojedinca. Ali, njegovu slobodnom voljom, jer to je područje kreativne biti, u potpunoj suprotnosti s bilo kakvim oblikom prisile.

Ne ći bez pripreme

I samo poštivajući to načelo, mladim se ljudima, upućujući ih na posjete koncerata, stvarno daje mogućnost da upoznaju

ljepši dio civilizacijskog naslijeđa i neke od temeljnih vrijednosti, kao što su, primjerice potreba za lijepim i istinitim kroz umjetnost i u njoj, te potreba da se na to reagira i podijeli s drugima, čime se nužno oblikuje kvaliteta komunikacije i odnos poštivanja drugoga.

Točno je da se put do glazbe najbolje može razvijati posjetom redovnim i profesionalnim, a ne obrazovnim prilagođenim koncertima, ali samo ako učesnik sam odluči otići i vidjeti o čemu je tu riječ (i to uz pripremu, prijedlog nekog programa ili izvođača - a čiji je dostupnost klasične glazbe na video, CD-u, DVD-u i Internetu, nepostojanje pripreme danas se ne može opravdati), i potom nastaviti ili ne nastaviti posjećivati koncerte. Ali, to je jednostavno ne smije biti uvjetovano ničim, a posebice

ne dobivanjem ocjene. Jer, u školskoj je dobi ocjena jedno od egzistencijalnih pitanja.

A ako želja za glazbenim obrazovanjem učenika odnosno mladih ljudi, i njihovim uvođenjem u svijet glazbe, i time posredno i kulture, doista postoji, tada treba, ili reaktivirati suradnju s Hrvatskom glazbenom mladeži ili na razini svake škole pokušati pokrenuti izvrsnu suradnju s ansamblima i izvođačima. Treba reći i da bi se takvu inicijativu sam odlučiti otići i od strane izvođača. Najpoznatiji primjer za to su koncerti-predavanja koja su šezdesetih godina za djecu priredili Leonard Bernstein i Njujorška filharmonija.

Rješenja se uvijek mogu naći i pitanje toga vida brige o kritičkoj i kulturološkoj svijesti mladih ljudi doista pripada području dobre volje i upornosti.

Tjeskoba odrastanja: Petar Leventić, Ronald Žlabur i Radovan Ruždjak u predstavi »Bizon i sinovi«

KAZALIŠTE – Premijera predstave »Bizon i sinovi« u Kazalištu Mala scena

O OČEVIMA, SINOVIMA I BRAĆI

Dramsku kroniku odrastanja trojice braće nizozemske autorice Pauline Mol postavio Ivica Šimić / Tri mlada glumca uvjerljivo predočila agresiju otuđenih sinova

Dubravka Vrgoč

Nadahnuti starim pričama o očevima, sinovima i braći, nizozemska spisateljica Pauline Mol napisala je godine 1998. dramu »Bizon i sinovi« praižvedenu u teatru Artemis u Den Bosch. Ocrta je rastrzanim dramskim rukopisom situaciju odrastanja trojice dječaka u sjeni njihova traumatičnog odnosa s odsutnim ocem.

Muški svijet o kojem govori Pauline Mol u »Bizonu i sinovima« svijet je tjeskobnih zaloma, potrage za očevom ljubavlju i sigurnošću, žudnje za toplinom doma. Zatočeni u trošnoj kuhinji, čekajući povrataka oca, Big Boy, Gigi i Benno zamjenjuju uloge i predočavaju realna i imaginarna zbivanja čiji je protagonist upravo njihov

otac. Pokušavaju tako odgovoriti na mnoga pitanja koja ih muče, nastoje pronaći put do onih prostora koji pripadaju isključivo odraslima.

Prije dvije godine, u Kazalištu Mala scena u Zagrebu, Ivica Šimić je postavio dramu Pauline Mol »Bok, čudovište« koja se bavi odrastanjem triju djevojčica. Predstava »Bizon i sinovi«, premijerno izvedena u četvrtak na večer, također u Kazalištu Mala scena, u režiji Ivica Šimića, scenski je odgovor na »Bok, čudovište«. Trojica mladih glumaca, apsolventi i studenti zagrebačke Akademije dramske umjetnosti, Ronald Žlabur, Radovan Ruždjak i Petar Leventić, predočila su traume dječaka zagubljenih u dječje-adolescentskim opsesijama.

Redatelj Ivica Šimić trudio se predstaviti njihovu agresiju izvedenu iz emocionalno-društvenih nemoći te presudnu ulogu (kompleks) oca u pokušajima njihova odrastanja. Fragmenti prizora nižu se u brzom ritmu, dok glumci povišenim tonovima, trudeći se izbjeći naprasne psihološke izvede, ocrtavaju kaotičnu svakodnevicu. Uspijevaju autentično dočarati neurotičnost trojice braće i izgubljenost trojice sinova.

»Bizon i sinovi« najavljeni su kao »predstava za dečke koju trebaju gledati djevojčice«. No, čini se, ipak da zbog svog tjeskobnog ozračja ona nije primjerena za djecu, čak ni za tinejdžere, već za one koji su proživjeli i preživjeli vrijeme odrastanja.

SEMINARI – Kako zagovarati kulturu u suvremenom društvu

KULTURA U RASKORAKU TEORIJE I PRAKSE

Počela međunarodna radionica »Pomicanje kulture u središte pozornosti u razvitku Hrvatske« / Oslobođanje kulture prema privatnom sektoru zadaća je ovoga Ministarstva, rekao je ministar Antun Vujić

ZAGREB, 23. studenoga – Lobiranje, partnerstvo, istupanje sa zajedničkim glasom, moć udruživanja, korištenje medija, obrazovanje i snaga inicijative, uz korištenje hrvatskih i međunarodnih studija – bit će ovih dana predmet radnih grupa međunarodne radionice pod naslovom »Pomicanje kulture u središte pozornosti u razvitku Hrvatske« koja je u četvrtak započela rad u Hotelu Esplanade s prvom sesijom »Zagovaranje kulture«.

Radionica, koja će trajati do subote, prva je faza programa *Političke za kulturu* kojim rukovode partnerske organizacije Europska kulturna fundacija iz Amsterdama i Udruga Ecumest iz Bukurešta te hrvatsko Ministarstvo kulture kao lokalni partner.

Radionicu su financijski omogućili Europska kulturna fundacija, Ministarstvo kulture RH i »Arts and Culture Network Programme« Fundacije Soros. Pozdravnu riječ uputila je pomoćnica ministra kulture RH Naima Balić naglasivši da je Hrvatska napravila strategiju kulturnog razvoja, te se predviđa transparentnost, a zatim i stvaralački, ne politički oblik kulture. Po njenim riječima to ističe i ministar kulture RH Antun Vujić u razgovoru za zadnji broj »Vijenca«. Projekt zagovaranja takvog razvoja kulture, zaključila je, započeo se izradivati prije 15 godina.

Uvodnu riječ potom je izgovorio ministar kulture Antun Vujić koji smatra da je ova tema seminara sama po sebi polemična, tim više jer ovih dana u Saboru izdajamo sredstva za kulturu, a zna se da je obnova Vukovara, pa i druge kulturne baštine

bolno mjesto. »Cifre« za kulturu uvijek su nedostajne, smatra Vujić, te je iznio i jedan primjer: »20 000 ljudi živi u Hrvatskoj od izdavaštva, a od željezara 100. 000. Ipak bolje da imamo više knjiga i čitača, odnosno da je veći kulturni učinak izdavaštva od broja zaposlenih u izdavaštvu.«

U nas, kao i u svim zemljama tranzicije, nastavlja Vujić, prošireno je mišljenje da je kultura negdje drugdje, a da je ovo što se kod nas događa samo loša slika ili sjena onoga u »velikom« svijetu. Na žalost, aktualna pitanja zagovaranja kulture u nas i u tim zemljama vežu se uz društveno politička pitanja.

Stoga, oslobođanje kulture prema privatnom sektoru zadaća je ovoga Ministarstva, zaključio je Vujić.

Potom je na početku prve sesije podnijela izlaganje Odile Chenal iz Amsterdama, direktorica

Odjela za programe, a lijeve radionice i program »Političke za kulturu« predstavila je Corine Suteu iz Francuske.

Prof. dr. Vjeran Katunarić istaknuo je, između ostalog, da kultura u teoriji ima više odgovora nego u praksi, a poznato je da se radi o umijeću koje se uči kroz djelovanje. Na kraju je zaključio da Ministarstvo kulture treba pretvoriti u poduzetnika kulture, a kulturni sektor hitno treba mijenjati jer on nije spreman dati odgovore na goruća pitanja.

Treba reći da su sudionici prve sesije istaknuli da se program *Političke za kulturu* odnosi na jugoistočnu Europu, a u svoje ciljeve uključuje zakonodavni i izvršni sektor te članove trećega sektora koji u program uvodi komercijalne, ne-profitabilne i neovisne organizacije, fundacije, institucije i profesionalne pojedince.

Sead Begović

Dodatna vrijednost kulture: Corina Suteu, Antun Vujić i Odile Chenal na seminaru Foto:Vjesnik/Rajko Šobat

VIJESTI

»Nebo« otvara
Berlinale 2002.

BERLIN, 23. studenoga – Svjetska premijera filma »Nebo« Toma Tykwa otvorila je 52. međunarodni filmski festival u Berlinu koji će se održavati od 6. do 17. veljače 2002. Tom Tykwer trenutno je vodeći njemački filmski autor, a proslavio se filmovima »Trčci, Lola, trčci« i »Princeza i ratnik«. Film »Nebo« nastao je prema posljednjem scenariju koji je napisao proslavljeni poljski redatelj Krzysztof Kieslowski, koji je umro 1996. godine, u suautorstvu s Krzysztofom Piesiewiczem. Film je snimljen u Njemačkoj i Italiji, a igraju Cate Balchett i Giovanni Ribisi. Poznato je također da će Mira Nair, redateljica iz Indije, biti predsjednica žirija 52. Berlinalea. Ona je ove godine u Veneciji osvojila Zlatnog lava za film »Monsunsko vjenčanje«, a za svoje prethodne filmove mnogo je puta nagrađivana na uglednim svjetskim filmskim festivalima. Br. S.

130. obljetnica
Hrvatske čitaonice

ZAGREB, 23. studenoga – U Vrbniku na otoku Krku u subotu, 24. studenoga, bit će proslavljena 130. obljetnica Hrvatske čitaonice, utemeljene godine 1871. Nakon one u Bakru iz 1839. te čitaonice u Novom Vinodolskom otvorene 1845., Hrvatska čitaonica u Vrbniku jedna je od prvih nacionalnih hrvatskih čitaonica na tome području. Imala je velik utjecaj na preporod i sazrijevanje političke svijesti te na izobrazbu tamošnjega stanovništva. Svečanost počinje u 18 sati u Bačim dvoru predavanjem akademika Petra Strčića. Poslije toga prof. Frane Paro otvara izložbu i predstavlja vlastiti projekt: »Četiri glasnika radosne vijesti« (ili »Kako je nastalo glagoljsko slovo«). Završni čin proslave pripad će projekciji dokumentarnoga filma o gradu Vrbniku – koji bilježi 900 godina postojanja – pod nazivom: »Sretan rođendan«. Scenarij i režiju potpisuje Adi Imamović. Film je sufinancirala Primorsko-goranska županija, a proizveden je u produkciji Maxim filma iz Zagreba i Hrvatske televizije. J. S.